

## 45200 - حکم تقلید از کفار و معنای «هر آنچه مسلمانان نیکو ببینند، نزد الله نیز نیکو است»

### سوال

حکم اسلام درباره تقلید از کفار در عاداتها و رفتارهای آنها چیست؟ ضوابط این مسئله در شریعت اسلامی چیست؟ آیا هرگونه تقلید از کارهای کفار، تقلیدی حرام محسوب می‌شود؟ با توجه به اینکه بسیاری از کارهای کفار از نظر شرعی حرام یا ناپسند نیست و فاعل آن نیز قصدش صرفاً تقلید نیست، بلکه آن را نیکو یافته است؛ چنانکه ابن مسعود رضی الله عنه می‌گوید: «هر آنچه مسلمانان آن را نیکو ببینند، نزد الله نیز نیکو است»؟ الله به شما پاداش دهد، لطفاً در پاسخ تفصیل دهید و شروط این مسئله را ذکر کنید.

### خلاصه‌ی پاسخ

۱. شرع مسلمانان را از تقلید کفار به‌ویژه یهود و نصارا نهی کرده است؛ این نهی شامل تمام امور آنها نیست، بلکه مربوط به امور دین، شعائر و ویژگی‌های مختص به آنهاست.
۲. مسلمانان در شعائر دین و عبادات نیازی به تقلید از هیچ ملتی ندارند؛ چرا که الله تعالی دین خود را کامل و نعمتش را تمام کرده و اسلام را به عنوان دین برای ما پسندیده است.
۳. از جمله مواردی که تقلید کفار در آنها جریان دارد: تقلید در امور عبادات، مانند امور شرک‌آمیز چون بنا ساختن بر قبرها و غلو درباره آنها، و نیز تقلید درباره اعیاد شرک‌آمیز و بدعت‌آمیز مانند جشن‌های میلاد.
۴. در تمدن غیرمسلمانان هم موارد سودمند وجود دارد و هم زیان‌بار؛ بنابراین ما نباید سودمندها را رها کنیم و تنها سراغ موارد زیان‌بار برویم.

### پاسخ مفصل

الحمد لله.

## مسلمانان در شعائر دین نیازی به تقلید از دیگران ندارند

مسلمانان برای انجام شعائر دین و عبادات نیازی به تقلید از هیچ ملتی ندارند؛ الله تعالی دین خود را کامل و نعمتش را تمام کرده و اسلام را به عنوان دین برای ما پسندیده است؛ پروردگار متعال می‌فرماید: **الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا** [مائده: ۳] (امروز دینتان را برایتان کامل کردم و نعمتم را بر شما تمام نمودم و اسلام را به

عنوان دین برای شما پسندیدم).

شرع، مسلمانان را از تقلید کفار به‌ویژه یهود و نصارا نهی کرده است. این نهی شامل تمام امور آنها نیست، بلکه در اموری است که جزو آیین، شعائر و ویژگی‌های متمایز آنها به شمار می‌رود.

از ابوسعید خدری رضی الله عنه روایت شده که پیامبر ﷺ فرمودند: «شما وجب به وجب و ذراع به ذراع از روش‌های کسانی که پیش از شما بودند پیروی خواهید کرد، تا جایی که اگر آنها وارد سوراخ سوسماری شوند، شما نیز از آنها پیروی می‌کنید». گفتیم: ای رسول الله! مقصودتان یهود و نصارا است؟ فرمودند: «پس چه کسی [جز آنها]؟» (بخاری: ۱۳۹۷ و مسلم: ۴۸۲۲).

در این حدیث از تقلید یهود و نصارا نهی شده و کسی که از آنها پیروی کند و راه آنها را برود ملامت شده است. شرع این نهی را با این توصیف تأکید کرده که هر کس خود را شبیه کفار کند، از آنان است.

از عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت شده که پیامبر ﷺ فرمودند: «من تشبه بقوم فهو منهم» (هر کس خود را شبیه گروهی کند، از آنان است). (ابوداود: ۳۵۱۲؛ آلبانی در «إرواء الغلیل» (۲۶۹۱) آن را صحیح دانسته است).

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله می‌گوید:

«کمترین حالت این حدیث، تحریم تشبه به آنهاست، هرچند ظاهر عبارت بر کافر شدن کسی که از آنها تقلید می‌کند دلالت دارد». «اقتضاء الصراط المستقیم» (۲۳۷).

کسی که از کفار تقلید می‌کند، دچار عقدۀ حقارت و شکست‌خوردگی شده است؛ بنابراین می‌شناختن تا کمبود خود را با تقلید از کسی که او را بزرگ می‌پندارد جبران کند. اگر این افراد از عظمت تشریعات اسلام آگاه بودند و فساد آن تمدنی را که به دنبالش می‌دوند می‌شناختند، می‌فهمیدند که در اشتباه هستند و کمال و حق را به خاطر نقص و فساد رها کرده‌اند.

## گونه‌های ممنوع تقلید از کفار

گونه‌های تقلید از کفار که از آن نهی شده‌ایم فراوان است. شیخ صالح الفوزان می‌گوید:

«از جمله اموری که تقلید کفار در آنها صورت می‌گیرد: تقلید در امور عبادات است، مانند تقلید در کارهای شرک‌آمیز چون بنا ساختن بر قبرها و ساختن زیارتگاه بر آنها و غلو در حق آنها. پیامبر ﷺ فرموده‌اند: «لعنت الله بر یهود و نصارا باد که قبرهای پیامبرانشان را مسجد قرار دادند» (بخاری: ۴۲۵ و مسلم: ۵۳۱)؛ و خبر دادند که آنها هرگاه مرد صالحی میانشان می‌مرد، بر قبر او مسجدی بنا می‌کردند و در آن تصاویری می‌کشیدند و آنها بدترین خلق هستند (بخاری: ۴۱۷ و

مسلم: ۵۲۸). امروزه به دلیل غلو در قبرها، شرک اکبری رخ داده که نزد خاص و عام معلوم است؛ و علت آن، تقلید از یهود و نصارا است.

همچنین: تقلید در عیدهای شرک‌آمیز و بدعت‌آمیز مانند جشن‌های میلاد – مانند میلاد پیامبر ﷺ – و جشن تولد رؤسا و پادشاهان. گاهی این عیدهای بدعت‌آمیز یا شرک‌آمیز را روز یا هفته می‌نامند؛ مانند روز ملی، روز مادر و هفته نظافت و غیره؛ تمام این‌ها از کفار وارد مسلمانان شده است؛ در حالی که در اسلام تنها دو عید وجود دارد: عید فطر و عید قربان. غیر از این دو، هرچه باشد بدعت و تقلید از کفار است». (برگرفته از خطبه ترغیب بر مخالفت با کفار).

پیش‌تر در پاسخ به سؤال (47060) از تشبه به کفار در لباس مخصوص آن‌ها و عادات‌هایی که به آن شناخته می‌شوند – مانند تراشیدن ریش – نهی شده است.

## شروط تشبه به کفار

تحریم تشبه به کفار تنها در عبادات و عادات‌های مخصوص به آن‌هاست که به آن شناخته می‌شوند، نه در آنچه می‌سازند و اختراع می‌کنند و می‌توان از آن بهره برد. در این موارد، مسلمانان منعی برای مشارکت ندارند، بلکه شایسته است در این زمینه‌ها پیشرو و نوآور باشند.

شیخ ابن عثیمین رحمه الله می‌گوید:

«وقتی گفته می‌شود «تشبه به کفار»، به این معنا نیست که از ساخته‌های آن‌ها استفاده نکنیم؛ هیچ‌کس چنین حرفی نمی‌زند. مردم در زمان پیامبر ﷺ و پس از ایشان، لباس‌هایی را که کفار می‌ساختند می‌پوشیدند و از ظرف‌هایی که آن‌ها می‌ساختند استفاده می‌کردند.

تشبه به کفار یعنی: تشبه در لباس، زیورآلات و عادات‌های خاص آن‌ها؛ معنایش این نیست که بر آنچه سوار می‌شوند سوار نشویم یا آنچه می‌پوشند نپوشیم. اما اگر آن‌ها به شیوه خاصی سوار می‌شوند [که نماد آن‌هاست]، ما به آن شیوه سوار نمی‌شویم؛ و اگر لباس را با الگو و مدل خاصی که مخصوص آن‌هاست می‌دوزند، ما به آن صورت نمی‌دوزیم، هرچند از همان خودرویی که سوار می‌شوند استفاده کنیم و از همان پارچه‌ای که آن‌ها استفاده می‌کنند لباس بدوزیم». «مجموع فتاوی الشیخ ابن عثیمین» (۱۲ / سؤال ۱۷۷).

ایشان همچنین می‌گوید:

«معیار تشبه این است که فرد، کاری را انجام دهد که مختص طرف مقابل است؛ بنابراین تشبه به کفار یعنی مسلمان کاری را انجام دهد که از ویژگی‌های آن‌هاست. اما آنچه میان مسلمانان شایع شده و دیگر از ویژگی‌های کفار به شمار نمی‌رود،

تشبه محسوب نمی‌شود؛ بنابراین تنها به دلیل تشبه، حرام نخواهد بود، مگر اینکه از جهت دیگری حرام باشد». «مجموع فتاوی الشیخ ابن عثیمین» (۱۲ / سؤال ۱۹۸).

## موضع اسلام درباره تمدن غرب

در تمدن غیر مسلمانان سودمند و زیان‌بار وجود دارد، ما نباید سودمند را رها کرده و زیان‌بار را برگیریم. شیخ شنقیطی رحمه الله این موضع را چنین خلاصه کرده است:

«موضع‌گیری در برابر تمدن غرب از چهار بخش خارج نیست:

۱. رها کردن تمدن؛ چه سودمند و چه زیان‌بار.

۲. برگرفتن تمام آن؛ چه زیان‌بار و چه سودمند.

۳. برگرفتن زیان‌بار و رها کردن سودمند.

۴. برگرفتن سودمند و رها کردن زیان‌بار.

سه مورد اول بی‌شک باطل است و تنها مورد صحیح، همان مورد آخر است».

«أضواء البیان» (۴ / ۳۸۲).

## تفسیر اثر ابن مسعود: «هر آنچه مسلمانان نیکو ببینند، نزد الله نیز نیکو است»

اما سخن عبدالله بن مسعود رضی الله عنه به معنای نیکو شمردن عقلی برخلاف شرع نیست؛ امام شافعی رحمه الله فرموده است: «هر کس [چیزی را بدون متن شرعی] نیکو بشمارد، تشریع کرده است». همچنین مقصود این نیست که هر آنچه یک فرد نیکو ببیند معتبر باشد؛ بلکه این سخن را می‌توان بر دو معنا حمل کرد که هر دو صحیح است:

۱. مقصود، عمل به عرفی است که با شرع مخالفت نداشته باشد.

۲. مقصود، حجیت اجماع است؛ یعنی اگر مسلمانان بر نیکو بودن چیزی اجماع کنند، این اجماع حجت است و آن چیز در حکم الله تعالی نیکو خواهد بود.

نگاه کنید به: «المبسوط» سرخسی (۱۲ / ۱۳۸) و «الفروسیة» ابن قیم (۲۹۸).

این در صورتی است که کلام ابن مسعود رضی الله عنه را سخنی عام برای تمام مسلمانان بدانیم؛ در حالی که از سیاق کلام او پیداست که منظورش یارانِ پیامبر ﷺ (صحابه) بوده است. متن کلام او چنین است: «همانا الله در دل‌های بندگان نگریست و دل محمد ﷺ را بهترین دل‌ها یافت، پس او را برای خود برگزید و به رسالت فرستاد. سپس بعد از دل محمد به دل‌های بندگان نگریست و دل‌های یاران او را بهترین دل‌ها یافت، پس آنان را وزیران پیامبرش قرار داد که برای دین او می‌جنگند؛ پس هر آنچه مسلمانان (صحابه) نیکو ببینند، نزد الله نیز نیکو است و هر آنچه بد ببینند، نزد الله نیز بد است». (احمد: ۳۴۱۸؛ آلبانی در «تخریج الطحاویة» (۵۳۰) آن را حسن دانسته است).

در هر صورت، صحیح نیست که به کلام ابن مسعود رضی الله عنه برای نیکو شمردن آنچه شرع حرام کرده - مانند تشبه به مشرکان - استدلال شود.

و الله اعلم.